УДК 378

Зюзін В. О., Зінченко Т. М.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТИ

У статті подано аналіз сучасного стану професійної підготовки і проблеми працевлаштування спеціалістів з фізичної реабілітації.

Ключові слова: *стан, проблема, професійна підготовка, фізична реабілітація, працевлаштування.*

В статье проанализировано состояние профессиональной подготовки и проблемы трудоустройства специалистов-реабилитологов.

Ключевые слова: *состояние, проблема, профессиональная підготовка, физическая реабилитация, трудоустройство.*

In this article was analyzed the station of professional development and problems with employment of specialists from physical rehabilitation.

Key words: *station, problem, professional preparation, physical rehabilitation, employment.*

Актуальність теми.

Стан в Україні, як і у більшості країн світу характеризується прогресивним зниженням суспільного здоров'я нації як інтегративного показника фізичного, психічного здоров'я громадян.

Актуальність проблеми підготовки фахівців з фізичної реабілітації визначається необхідністю подальшого розвитку напрямку навчання «Здоров'я людини» з метою зміцнення здоров'я населення України.

Вивчаючи медико-біологічні та соціально-психологічні науки фахівець з фізичної реабілітації повинен мати глибокі знання про засоби та методи відновлення частково або повністю втрачених функцій організму

Підготовка фахівців з фізичної реабілітації є проблемою і державної ваги для кожної цивілізованої країни. Останнє випливає з самого трактування поняття «Фізична реабілітація» як процесу відновлення частково чи повністю втрачених функцій організму людини засобами немедикаментозної корекції, основним з яких є вплив на рухову сферу [1, с. 11-12].

Актуальність належної підготовки висококваліфікованого фахівця з фізичної реабілітації обґрунтовується широким спектром контингентів населення, з якими йому доведеться працювати [1, с. 11-12]. Фахівцю, що отримує підготовку з фізичної реабілітації, потрібно враховувати швидкий темп розвитку інформаційних та медичних технологій, на які спирається майбутній спеціаліст. Враховуючи, що кінцевою метою навчання є оволодіння всіма аспектами реабілітації з акцентом на фізичних засобах, важливо усвідомити широкий діапазон необхідних предметів та дисциплін [11, с. 112-113].

Підготовка високоякісних спеціалістів з фізичної реабілітації має основні напрями, які відповідають напрямам фізичної реабілітації.

Завдяки своїй багатогранності професія реабілітолога може бути використана дуже широко спеціалістами нетрадиційної та не медикаментозної медицини і, звичайно, фізичного напряму.

Намагаючись знайти оптимальні шляхи покращення підготовки спеціалістів з реабілітації, неможливо обійти увагою питання подальшого працевлаштування молодих спеціалістів [3, с. 36-37, 11, с. 112-113].

Як було встановлено, фізична реабілітація як спосіб відновлення здоров'я і функціональних можливостей людини, почала формуватися в Україні порівняно недавно – у кінці минулого століття й тому перебуває ще на стадії становлення. На актуальність і своєчасність формування цього напрямку як самостійної дисципліни вказують не тільки її глибокі корені в нетрадиційній медицині, різних системах фізичного виховання (Сокольський рух, система «Пласт», система виховання запорізьких козаків тощо), але й інтенсивний розвиток у багатьох країнах світу, де людину розглядають як основну цінність суспільства, що формує запит висококваліфікованих спеціалістів-реабілітологів, з'являються реабілітаційні центри, де під наглядом спеціалістів здійснюється відновлення здоров'я пацієнтів після травм, унаслідок виснаження фізичного і морального здоров'я, психологічних розладів та ін. [3, с. 36-37].

У зв'язку з відсутністю спеціалістів з фізичної реабілітації Міністерство молоді і спорту в 1993 році запропонувало організувати напрямок підготовки 0102 – «Фізичне виховання і спорт», спеціальність «Фізична реабілітація», кваліфікація 6.010200 – «Бакалавр фізичної реабілітації», «Викладач фізичної культури і спорту».

Починаючи з 2007 р., було розширено напрям підготовки 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» освітньо-кваліфікаційного рівня: 6.010203 – бакалавр, 7.0410202 – спеціаліст, без зазначення

спеціальності. З 2011 р. напрям підготовки перетворено на галузь знань 0102 «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», напрям підготовки 6.01203 «Здоров'я людини», спеціальність 7.01020302 «Фізична реабілітація».

Аналіз робочих програм показує, що студент за період навчання проходять підготовку за циклами гуманітарних, соціально-економічних і професійно-орієнтованих дисциплін, куди входять медико-біологічні (анатомія, фізіологія людини, біохімія, основи патології, спортивна морфологія, динамічна анатомія та ін.) і професійних (різні види масажу, лікувальної фізкультури тощо) [3, с. 36-37].

Враховуючи, що студенти цієї спеціальності вивчають різні реабілітаційні дисципліни (теорія і методика фізичної культури, адаптивна фізична культура), основи приватної реабілітації, фізичну реабілітацію в неврології, при соматичних захворюваннях, опорно-рухового апарату, засоби дослідження у фізичній реабілітації, проходять курси, необхідні для формування знань, умінь і навичок з фізичної культури (оздоровчий біг, гімнастика, туризм, фізична рекреація, клінічна психологія, вони достатньою мірою підготовлені теоретично і практично [3, с. 36-37].

Сучасна підготовка майбутнього реабілітолога поряд з вивченням основ анатомії, фізіології потребує ще й знання етіології, патогенезу, клініки різних захворювань. Робочі програми передбачають обов'язкове оволодіння різними методами їх лікування та відновлення здоров'я, зокрема й підготовки спеціаліста-реабілітолога в галузі фізіотерапії [7, с. 53-54; 8, с. 297, 9, с. 69-82].

Важливу роль у навчанні професійно-орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів мають міжпредметні зв'язки, які формують готовність майбутніх реабілітологів до професійної діяльності [2, с. 20].

Враховуючи широту діапазону необхідних знань та вмінь для оптимізації навчального процесу реабілітологів, проведено в максимальну збалансованість теоретичних, практичних та семінарських занять [11, с. 112-115].

Аналіз вищесказаного дозволяє говорити про те, що випускник реабілітолог повністю підготовлений до роботи з профілактики і реабілітації різних захворювань, що вкрай важливо для населення України.

Наукові дослідження оцінки ефективності використання реабілітаційних методів показали, що правильно складена програма реабілітації може повернути до активного життя більше ніж 50 % пацієнтів.

Українське суспільство вже давно потребує спеціальності «Фізична реабілітація». На це вказує цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації», де мова йде про потребу використання кадрового потенціалу у функціонально оздоровчій сфері. Підвищення якості підготовки спеціалістів через впровадження сучасних наукових досягнень має перспективи розвитку цієї галузі [10, с. 48].

Сьогодні залишається невирішеною проблема працевлаштування фахівців з фізичної реабілітації. До цього часу в Україні випускники не можуть влаштуватися на роботу за отриманим дипломом. Вони звертаються за роз'ясненням у державні інститути, але отримують відписки з посиланнями на Постанову Кабінету Міністрів України від 24.05.1997 р. № 507. На одне зі звернень у Департамент Вищої освіти була отримана відповідь від 28.10.08. № 44-21/4160, у якій зазначалось, що після закінчення вищого навчального закладу із спеціальності «Фізична реабілітація» випускники можуть працювати інструкторами з креативного спорту, фізкультури і спорту у спеціалізованих навчальних закладах, інструкторами-методистами з фізичної реабілітації в реабілітаційних, навчально-реабілітаційних центрах, учителями валеології, безпеки життєдіяльності і основ здоров'я, учителями фізичного виховання і спорту.

Аналіз переліку цих спеціальностей показує, що більшість із них уже не існує [3, с. 36-37].

У 2001 р. Міністерство охорони здоров'я анулювало спеціальність «Інструктор-методист з фізичної культури» [4, с. 5].

Останні посади у штатних розкладах медичних і педагогічних закладах взагалі відсутні.

Подив викликає і ствердження про можливість випускників-реабілітологів працювати вчителями валеології, основ безпеки життєдіяльності, основ здоров'я, адже для цього необхідно закінчити вищий навчальний заклад з напряму «Педагогіка» або «Педагогічна освіта».

У засобах масової інформації давно обговорюється питання працевлаштування випускників-реабілітологів, але поки ця проблема на державному рівні так і не вирішена [3, с. 36-37]. У той же час, завдяки багатогранності професія реабілітолога може бути використана спеціалістами нетрадиційної та немедикаментозної медицини і, звичайно, фізичного напряму. Введення та вдосконалення на випускних курсах дисциплін з фітнесу, аеробіки, йоги та ін.(оволодіння різновидами масажу, прийомами мануальної терапії значно покращить ефективність роботи реабілітолога та збільшить його цінність на сучасному ринку праці з його зростаючими вимогами до спеціалістів цієї галузі [11, с. 112-115].

Отже, для перспективного розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» потрібно чітко окреслити перелік дисциплін, необхідних для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, та їх об'єм.

Необхідне розроблення типового навчального плану, освітньо-професійної програми, освітньо-кваліфікаційної характеристики для цієї спеціальності на державному рівні.

Необхідно розробити програму працевлаштування випускників і забезпечення їх сучасною науково-методичною літературою, а також організувати міжнародне співробітництво спеціалістів з фізичної реабілітації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойчук Т. В. Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації / Т. В. Бойчук, О. С. Левандовский // Науково-практична конференція «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітаційні СПА-технології», 29-30 квітня 2009 р. – м. Севастополь. Матеріали конф. – С 11–12;
2. Бугеря Т. М. Міжпредметні зв'язки у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів : автореф. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. М. Бугеря. – Луганськ, 2009 – 20 с;
3. Казакова СМ. Современное состояние подготовки и перспективы трудоустройства специалистов по физической реабилитации / С. М. Казакова, Е. А. Казаков // Науково-практична конференція «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 36–37;
4. Лист Міністра охорони здоров'я № 11.03-04/22 від 5.11.2007 р;
5. Малахов В. А. Клиническая кинезология как раздел подготовки специалистов в области реабилитации / В. А. Малахов, А. Н. Завгородняя // Науково-практична конференція «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 52;
6. Марченко О.Перспективи підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації / Марченко О. // Теорія та методика фізичного виховання та спорту. – 2008. – № 1. – С. 47–51;
7. Матрошилін О. Г. Особливості *І* викладання фізіотерапії студентам спеціальності «Фізична г. реабілітація» факультету фізичного виховання ДЦПУ імені Івана Франка / О. Г. Матрошилін // Науково-практична конференція *І* «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 53–54;
8. Матрошилін О. Г. Основи загальної фізіотерапії та – курортології : [навчальний посібник] / Матрошилін О. Г., Зав'ялова О. Р., Рогалюк О. А. – Дрогобич, 2006. – 297 с.
9. Пшисада Г. Обучение физиотерапевтов в Польше / Г. Пшисада, І А. Кволек // Науково-практична конференція «Фізична та, фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 69–72.
10. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – Здоров'я ; нації». – К., 1988. – 48 с; 11. Яворська Л. Г. Шляхи вдосконалення навчання спеціалістів по фізичній реабілітації та подальшого : працевлаштування / Л. Г. Яворська // Науково-практична конференція «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 112–113.

Рецензенти: *Мечетний Ю. М. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри проблем людини та філософії здоров'я Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля (м. Луганськ);*
Гапон В. О. – д.мед.н., професор, завідувач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я (м. Полтава).

ЗЮЗІН Віктор Олексійович – д.мед.н., професор, завідувач кафедри Чорноморського державного університету імені Петра Могили.

ЗІНЧЕНКО Тамара Миколаївна – к.мед.н., доцент кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Чорноморського державного університету імені Петра Могили.